

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои диссертационии 6Д.КОА-021-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертасияи Худоёрова Нигина Зардовна дар мавзуи “Фразеологияи забони насири Урун Кӯҳзод” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз руи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ

Диссертасияи Худоёрова Нигина Зардовна ба таҳқиқ ва омӯзиши воҳидҳои фразеологии забони асарҳои нависандай маъруфи тоҷик Урун Кӯҳзод баҳшида шудааст. Пушида нест, ки воҳидҳои фразеологӣ аз омилҳои асосии кӯтоҳу муассир ифода намудани фикр маҳсуб мешаванд, ки дар заминай таҳрибай ҳазорсолаи ҳаёти фарҳангии мардум, чун расму оин, анъана, урфу одат ва афкори динии мардум ташаккул ёфтанд. Дар забони умумиҳалқӣ ва адабӣ ибораҳои фразеологияе ба назар мерасанд, ки бо устуворӣ ва реҳтагии таркиби худ фарқ карда меистанд. Онҳо ибораҳои таркибан ҷудонашавандай ҳалқӣ ҳастанд, ки дар гуфтор оҳангу тобишҳои киноявиро равшантар, барҷастатар инъикос менамоянд. Чунин ибораҳо аз забони умумиҳалқӣ тавассути адіbon ва нависандагон ба забони адабӣ дохил шуда, таркиби луғавии онро бою рангин мегардонад. Баррасии паҳлӯҳои муҳталифи воҳидҳои фразеологӣ дар асарҳои адіbon аз хумлаи беҳтарин иқдом барои шинохтани мавқеъ ва дараҷаи корбурди воҳидҳои фразеологӣ дар забони пурғановати мо мебошад. Маҳсусан, хеле зиёд будани заҳираи фразеологии забони тоҷикӣ, гуногунӣ ва қонуниятҳои фардии инкишофи он тақозо дорад, ки фразеология ҳамчун соҳаи маҳсуси забоншиносӣ ҳаматарафа ва дақиқ таҳқиқ карда шавад. Пажӯхиши ин соҳаи муҳим боз аз он хиҳат судманд аст, ки вижагиҳои луғавию семантикаи воҳидҳои фразеологии дар асарҳои шоирону нависандагон аз наздик муарифӣ карда мешаванд. Адіbon онҳоро, ки дар қолиби таркиб, ибора ва хумла воқеъ мегарданд, бо камоли масъулият мавриди истифода қарор медиҳанд. Воҳидҳои фразеологӣ аз лиҳози маъно мисли калима як мағҳумро мефаҳмонад. Маънои умумӣ ва ягонаи таъбирҳо аз маънои умумии ҳузъҳо ва соҳтори устувор, ё реҳтаи наҳвӣ бармеояд. Аз

ин чиҳат мавзуи интихобкардаи Худоёрова Нигина Зардовна муҳим ва мубрам ба шумор рафта, нақши воҳидҳои фразеологиро, ки ҳангоми тасвири воқеаҳои бадей, ҳолатҳои руҳию равонии персонажҳои асарҳои нависанда Урун Кӯҳзод нақши муайяне доранд, ба риштаи таҳқиқ кашидааст.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқи диссертатсияи мавриди назар баррасии вижагиҳои маъноиву соҳторӣ ва услубии воҳидҳои фразеологӣ дар асарҳои нависанда Урун Кӯҳзод маҳсуб мешавад. Ҳамзамон дар диссертатсияи мазкур вижагиҳои фардию маънӣ ва корбурди воҳидҳои фразеологӣ ва нишонаҳои муҳимтарини онҳо, ифодаи маъноҳои эҳсосотӣ, идиомаҳо, фраземаҳо, ки барои забоншиносии муосир басо муҳим ва айни замонӣ аст, таҳлил карда шудааст.

Навгонии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки таҳқиқи хусусиятҳои луғавию семантиկӣ ва соҳтории воҳидҳои фразеологӣ дар забони асарҳои нависанда Урун Кӯҳзод бори аввал дар забони адабии мусири тоҷик мавриди таҳқиқи амику муфассал ва ҳаматарафа қарор дода шудааст. Натиҷаҳои он ба пажӯҳишгарону тадқиқотчиён ва олимоне, ки соҳаҳои муҳталифи унсурҳои воҳидҳои фразеологиро дар забони асарҳои адибон мавриди таҳқиқ қарор доданианд, ҳамчун дастури роҳнамо хизмат менамояд.

Диссертатсия ба талаботи банди 31-33-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 30-июни соли 2021, таҳти № 287 тасдиқ шудааст, мувофиқ аст. Диссертатсия аз тарафи муаллиф навишта шуда, дорои мазмуну мундариҷаи ягона мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шаҳсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад.

Мавзуъ ва мазмуни таҳқиқи диссертатсионӣ ба шиносномаи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01.-Забони тоҷикӣ мувофиқат мекунад.

Натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқ ва тавсияҳои муаллиф дар 22 мақола, аз ҷумла 8-тои он дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандай

КОА-и назди Президенти ҶТ ва КОА ФР нашр шудааст , ки феҳристи он дар охири автореферат оварда шудаанд. Мақолаҳои чопшудаи унвонҷӯ ва төъдоди онҳо фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия буда, ба талаботи банди 34-35-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-июни соли 2021, таҳти № 287 тасдиқ шудааст, мувоғиқ мебошад.

Дар диссертатсияи Худоёрова Нигина Зардовна истифодаи мавод бидуни ишора ба муаллиф, ё маъхаз ба назар намерасад. Ин аз риоя шудани банди 37-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” гувоҳӣ медиҳад. Дар хулосаи диссертатсия, дастовардҳои таҳқиқ ва моҳияти масъалаҳои меҳварӣ зикр ёфта, дурнамоии кори диссертатсионӣ таъйин шудааст. Аҳаммияти таҳқиқ, навгониҳои илмиҷ диссертатсия ва арзиши амалии онро ба назар гирифта, комиссияи эксперти ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи Худоёрова Нигина Зардовна дар мавзуи “Фразеологияи забони насри Урун Қӯҳзод”кори таҳқиқии анҷомёфта буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва онро барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз руи иҳтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ пешниҳод кардан мумкин аст.

Комиссияи эксперти дар асоси банди 60-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Худоёрова Нигина Зардовна дар мавзуи “Фразеологияи забони насри Урун Қӯҳзод”кори таҳқиқии анҷомёфта буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз руи иҳтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D. КОА - 021-и назди Дошишгоҳи миллии Тоҷикистон тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимоя қабул карда шудааст. Комиссияи эксперти муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ – таҳқиқиашон ба иҳтисоси 10.02.01- Забони тоҷикӣ мувоғиқ ҳастанд, ба ҳайси муқарризони расмӣ пешниҳод менамояд:

- Шафоатов Азал Нусратович – доктори илми филология, дотсент, мудири кафедраи забонҳои Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов;

- Абдусамадов Эраҷ - номзади илми филология, дотсенти кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ;

3. Ба сифати муассисаи пешбар: Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода пешниҳод карда мешавад.

4. Барои гузоштани эълони ҳимоя матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестацонии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чоли автореферат бо ҳукуки дастнавис ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъйиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи эксперти:

доктори илми филология, профессор,
узви шурои диссертационӣ

Гадоев Н.

Аъзои комиссияи эксперти:

доктори илми филология, профессор,
узви шурои диссертационӣ

Ҳомидов Д. Р.

Аъзои комиссияи эксперти:

доктори илми филология, профессор,
узви шурои диссертационӣ

Раҳмонова Н. Ш

«07» январи соли 2023